

E.H.Horlings RA

Kromme Mijdrecht 11

1426 AA De Hoef

0651781052

Het bestuur van Koninklijke Nederlandse Beroepsorganisatie van Accountants

Postbus 242

2130 AE Hoofddorp

De Hoef, 15 april 2025

Geacht Bestuur,

Betreft: examenfraude

### **Historie**

Met de introductie van de Wet op de Registeraccountants in 1968 werd een publieke, wettelijke, basis gelegd op het tot dan toe privaat geregelde accountantsberoep.

De belangrijkste reden was het waarborgen van de betrouwbaarheid van financiële informatie met de mogelijkheid om toezicht uit te oefenen op opleiding, gedragsregels of vakbekwaamheid. De overheid erkende dat accountants een belangrijke rol vervullen in het publiek belang door als onafhankelijke partij jaarrekeningen te controleren.

Voorheen werd het beroep onbeschermd uitgeoefend door accountants. Velen daarvan hadden zich verenigd in het NVA dat sinds 1930 samen was gegaan met de VAGA onder de naam Nederlandse Vereniging van Accountants.

Maar met de komst van de WRA ging de NIVA over in het NIVRA en kreeg een publiekrechtelijke status.

Als in 2012 de Wab op het accountantsberoep in werking treedt fuseren NIVRA en NOvAA tot de huidige NBA. De belangrijkste taken zijn het vaststellen van gedragsregels, het verzorgen van bij- en nascholing en het bevorderen van de kwaliteit en onafhankelijkheid.

In 2008 is dan reeds de Wet Toezicht Accountantsorganisaties ingevoerd. Deze brengt een nieuwe verplichte vorm naar voren om het beroep van onafhankelijk controlerend accountant uit te oefenen, nl de accountantsorganisatie. Uitsluitend een accountantsorganisatie krijgt met een vergunning het recht om wettelijke controles uit te oefenen.

Het toezicht wordt uitgeoefend door de Autoriteit Financiële Markten waarbinnen een afdeling wordt belast met het toezicht op accountants.

## **De tegenstelling**

De examenfraude leidt tot een tegenstelling in gedrag tussen het NBA en de AFM.

In het FD van 20 maart 2025 wordt het standpunt van de AFM verwoord over de examenfraude: "Examenfraude is een uiting van een dieper liggend probleem: het hangt samen met factoren als tijdsdruk, commerciële belangen, het ontbreken van sturing en onjuist voorbeeld gedrag. Tuchtzaken liggen niet in lijn met de verwachting."

De AFM focust op de accountantsorganisatie. Daartoe is zij in het leven geroepen. Bij de totstandkoming van de WTA is de individuele zelfstandig controlerende registeraccountant ten onrechte door de toenmalige minister van financiën buiten spel gezet. Zonder enig verzet, bewust dan wel onbewust, ook niet van de NBA.

Het handelen van de minister was in tegenspraak met de Grondwettelijke rechten (Artikel 1 en 14) van de registeraccountant en negeerde de uitspraak van het Europese Hof: juni 1986 EHRM/Van Marle. Tot op de dag van vandaag weigert de minister een besluit te nemen om deze inbreuk op zijn integriteit te herstellen. Het advies van ondergetekende is om met zijn grieven de Tweede Kamer te bewegen tot actie over te gaan.

Opvallend is dat de adviesafdeling van de Raad van State in haar advisering ten behoeve van het wetsvoorstel betreffende de WTA met geen woord heeft gerept over deze grondwettelijke schending. Ook de minister zelf rept daar niet over in de toelichting op de WTA. Het politieke klimaat wordt gedomineerd, naar later blijkt, door de minachting voor het individu met een verwijzing naar de toeslagenaffaire.

De bestuursrechter heeft in zijn proces-verbaal uitspraak verzet tegen de uitspraak van 29 mei 2024 uitspraak d.d. 12 december 2024 nog geen begin van een letter gewijd aan de argumenten van ondergetekende dat de invoering van de WTA een grove schending is van de grondwettelijke rechten van de registeraccountant als individu.

Daarmee is het bestuursrecht, wat ondergetekende betreft, verworden tot een Handboek voor de Soldaat. Toetsing aan de grondwet is de bestuursrechter niet toegestaan ondanks het uitdrukkelijke verzoek daartoe van ondergetekende tot en met het in verzet gaan tegen de uitspraak.

Bestuursrechter en Minister geven aan dat dit punt dient te worden opgepakt door de Tweede Kamer. Mijn stelling daarover is duidelijk. Ten tijde van de aanvaarding van de Wet Toezicht Accountantsorganisaties is de Tweede Kamer onvolledig geadviseerd over de grondwettelijke rechten van de registeraccountant als individu. Ook het NBA is hier in gebreke gebleven om de belangen van een gedeelte van haar leden te behartigen.

## **De gevolgen van de WTA**

De markt voor accountants kent thans, zestien jaar na invoering van de WTA, een sterk oligopolistisch karakter. 85% van de wettelijke controles is in handen van de Big Four. Grotendeels mogelijk geworden door de invoering van de WTA en het daarbij behorende vergunningstelsel. Door de jaren heen, maar zeker bij de invoering van de WTA was de fusiegolf onder accountants achter de rug. De macht kwam met de WTA volledig in handen van de Big Four. Dat is kennelijk door de toenmalige minister beoogd. De overige 15% is in handen van kleinere accountantsorganisaties. Daarvan is 50% in handen van private equity.

Merkwaardigerwijs liet de minister bij de indiening van de WTA de Audit Dienst Rijk (ADR) ongemoeid als het ging om het toezicht vanuit de AFM. Enig eigen belang is daaraan niet vreemd. Maar de reputatie van de registeraccountant wordt daarmee niet geholpen.

De politiek heeft zelf gekozen voor de invoering van een vergunningensysteem voor accountantsorganisaties. Individuele ontwikkeling en ondernemerschap van de registeraccountant is daarmee gekanaliseerd en in ketenen geslagen. De toekomst is in handen gesteld van accountantsorganisaties in plaats van individuen. Voor het individu ligt er slechts een toekomst in het verschiet onderworpen en gekneveld door de accountantsorganisatie.

De suggesties dat met de komst van private equity de risico's in de accountantsbranche groter zijn geworden dan de reeds bestaande risico's verbonden aan de machtsconcentratie bij de Big Four zijn nauwelijks te volgen. Het percentage van de omzet bij de Big Four met betrekking tot wettelijke controles varieert van 20-50% van de totale omzet. De overige (veelal advies) omzet draagt dominant bij aan de winstgevendheid en betreft veelal het advies waarbij het belang van de client en de winstgevendheid van het lid van de Big Four voorop staat. Dat verschilt in wezen niet van het gedrag van de accountantskantoren in handen van private equity. Ook bij de Big Four staat de eigendom van haar aandeelhouders centraal.

De macht van aandeelhouders/eigenaren komt tot uitdrukking in een onderworpenheid van medewerkers vaak op weg naar partnerschap en de aanwezigheid van concurrentiebeding en besluitvorming onderworpen aan het bestuur van de accountantsorganisatie. Vaak gepaard gaande met boeiende bonusuitkeringen.

De politiek moet erkennen, evenals u, dat, gezien de boven weergegeven problematiek die de AFM schetst in het FD van 20 maart 2025, de WTA niet aan haar doel heeft voldaan. Sinds de uitspraken van de rechter in zaken tussen AFM/PWC/EY kan de AFM een accountantsorganisatie niet automatisch verantwoordelijk houden voor fouten in individuele controles tenzij directe tekortkomingen in het kwaliteitsstelsel worden aangetoond. In feite is de AFM verworpen tot een extern functionerend kwaliteitscontrolebureau ten dienste van de Big Four. Een accountant die in de fout is gegaan wordt ontslagen, de Big Four blijft intact. Mogelijke boetes zijn "peanuts" ten opzichte van de gevormde reserves voor beroepsaansprakelijkheid.

### **Accountantscontrole en democratie**

De essentie van het beroep is de kwaliteit en onafhankelijkheid van het individu.

Accountscontrole is vandaag de dag geen sinecure meer, in acht genomen de omvang van ondernemingen, de geautomatiseerde verwerking van informatie en de frauderisicofactoren in een zich steeds meer globaliserende wereldeconomie met wisselende politieke systemen.

Het vraagt om de beste studenten om tot dit beroep toe te treden.

De huidige oligopolistische markt is voor hen niet direct de meest aantrekkelijke keus. Er is slechts een beperkte toestroom, maar nog veel erger, de uitstroom na enkele jaren van toetreding is groot.

De aanwezigheid van controle is essentieel voor financiële markten en overheidsverantwoordingen in een goed functionerende democratie.

De basis daarvoor is de integriteit en vakbekwaamheid van het individu. De fundamentele beginselen van de beroepsorganisatie NBA zijn een uitstekend uitgangspunt. Deze mogen niet overruled worden door enige vorm van machtsovername door accountantsorganisaties. In Nederland is dat gebeurd bij de vorming van de WTA. De macht, de vergunningen, is in handen gesteld van de

accountantsorganisaties, in feite de Big Four. De WTA is wat dat betreft de grootste ramp die het beroep is overkomen.

De vergunningen dienen te worden verleend aan het individu, die vervolgens vrij is om zich te organiseren afhankelijk van de aard van zijn cliënten en werkzaamheden.

Ik adviseer U om te strijden voor de opheffing van het bij wet ingeroepen begrip accountantsorganisatie en de weg terug te vinden, met een daarop ingesteld opleidingsprogramma, naar de registeraccountant als individu.

De problemen zijn sinds de WTA alleen maar groter geworden. Wetgeving moet worden aangepast. De AFM geeft bij de examenfraude aan: examenfraude is een uiting van een dieper liggend probleem. Het hangt samen met factoren als tijdsdruk, commerciële belangen, het ontbreken van sturing en onjuist voorbeeld gedrag.

### Aanbevelingen

Ondergetekende komt na het voorstaande tot de (ongevraagde) volgende aanbevelingen :

- De vergunning moet terug naar het **individu**. Er zijn meerdere kwaliteitsvergunningen mogelijk afhankelijk van de opleiding en ontwikkeling van het individu na het basis diploma. Vergelijk het met de medische wereld en defensie.  
De hoge marktconcentratie zal afnemen als de individuele vergunning wordt geïntroduceerd.

Universiteiten en de beroepsorganisatie leiden op voor -routinematige-accountantswerkzaamheden. Het wetenschappelijke karakter van de opleiding is daar niet mee gediend.

- **Universiteiten** moeten een hoogwaardig PE programma ontwikkelen gericht op vijf sterren oob accountants

Examenfraude, een niet goed te keuren verschijnsel, wordt door de AFM uitgelegd als een uiting van een dieper liggend probleem. Het hangt samen met factoren als tijdsdruk, commerciële belangen, het ontbreken van sturing en onjuist voorbeeld gedrag. Deze verschijnselen geven de mening van de AFM weer over de problemen bij de grote marktspeelers. Een zorgelijke situatie. De AFM richt zich op toezicht op accountantsorganisaties, niet op de accountant als individu.

Er is nauwelijks sprake van groei van nieuwe aanwas van jonge mensen, er is een groot vertrek uit de branche van medewerkers en er is een gestage afname van ouderen als gevolg van pensionering.

. Start-up's moeten eenvoudig kunnen worden gerealiseerd. Barrières daartoe moeten worden geslecht.

- De **markt** moet weer open worden. Vrije vestiging met uitzicht op een oob-vergunning moet tot de ransel van de afgestudeerde registeraccountant behoren

Controle is een groot goed binnen een democratie. Een dynamische ontwikkeling tot registeraccountant dient open te staan voor elk individu. Elk individu moet in staat te zijn wettelijke controles uit te voeren, ook bij oob's. Het vehicle daartoe, de accountantsorganisatie, is van secundair belang.

- Kwaliteit van de registeraccountant moet **herkenbaar** zijn.

De minister plaatste zijn eigen accountantsdienst, de ADR, buiten het toezicht van de AFM. Ook de ADR geeft accountantsverklaringen af en brengt daarmee het aanzien van de registeraccountant in beeld. Een merkwaardige keus van de minister.

- Minister mag geen **belang** hebben bij de organisatie van het beroep

Persoonlijke ontwikkeling van accountants wordt de mond gesnoerd door de het verbod op advisering en de werkdruk als gevolg van het tekort aan medewerkers. Accountantsorganisaties worden gedomineerd door de grote omzet in consultancy. Zij zijn daaraan in omzet procentueel ondergeschikt hoewel de accountants feitelijk meer dan evenredig bijdragen aan de reputatie van de groep.

- Accountants moeten vrij zijn om de organisatie te verlaten. Elke vorm van binding/**kneveling** moet verboden worden. Concurrentiebeding is uit den boze.

Uurtje, factuurtje ligt opgesloten in de mentaliteit van de arbeidsbezetting. Onderzoek en ontwikkeling hebben geen prioriteit.

- **Heldere examens** tijdens een voortgezette PE creëren onderscheid in kwaliteit

Het NBA als publiekrechtelijke organisatie faciliteert maar is ondergeschikt aan haar leden. Met name gedomineerd door de marktspelers in de controlemarkt. De NBA heeft geen macht om situaties te veranderen zolang de oligopolistische marktverdeling een feit is.

- De opleidingsverantwoordelijkheid van de **NBA** dient onafhankelijk van haar leden te staan.

De controleverklaring heeft de eigenschappen gekregen van een commodityproduct. Opleidingen zijn daarop afgestemd. Gespecialiseerde opleidingen zijn in handen van de Big Four. In verband met wervingsproblemen van jonge mensen wordt als oplossing gezien verkorte opleidingen met verdere specialisatie intern. Het vergroot de macht van de Big Four. Geen aantrekkelijke mogelijkheid voor jonge onafhankelijk denkende ambitieuze mensen.

Met vriendelijke groet,

E.H.Horlings RA

cc:

De voorzitters van de fracties van de politieke partijen in de Tweede Kamer

Minister van Financiën

Minister van Binnenlandse Zaken

Minister van Justitie

Afdeling Advies van de Raad van State

Opinieredactie van het Financieel Dagblad

Marcel Pheijffer, Universiteit Nijenrode

